رویش روان شناسی، سال۱۰ ، شماره۶، شماره پیاپی ۶۳، شهریور ۱۴۰۰
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),10(6), 2021

نقش واسطه‌ای سبک‌های عشق‌ورزی در رابطه احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر

The mediating role of Love Styles in the relationship between emotional and social loneliness and Desire for Marriage in female Student

ایوب سقزی (نویسنده مسئول)
دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
محسن گل محمدیان
استادیار، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

Ayyob Saqqezi*
M.A. Student of Family Counseling, Counseling Department, Razi University, Kermanshah, Iran.
ayyobsaqqezi71@gmail.com
Mohsen Gol Mohammadian
Assistant Professor, Razi University, Kermanshah, Iran.

چکیده
پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های عشق‌ورزی در رابطه احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر انجام گرفت. این پژوهش از لحاظ هدف بنیادی و از لحاظ روش از نوع توصیفی بود. جامعه آماری شامل کلیه‌ی دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بود که از میان آنها ۳۶۰ نفر به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی سهمیه‌ای وارد پژوهش شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه رغبت به ازدواج (MDQ)، پرسش‌نامه احساس تنهایی اجتماعی و عاطفی بزرگسالان فرم کوتاه (SEL) و مقیاس نگرش به عشق (LAS) بود. داده‌ها با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که مسیر غیرمستقیم احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به رغبت به ازدواج از طریق سبک عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه معنادار است (P<۰/۰۵). یافته‌های این پژوهش بر اهمیت نقش میانجی‌گری سبک‌های عشق‌ورزی در رابطه احساس تنهایی با رغبت به ازدواج تأکید دارد.

واژه‌های کلیدی: *رغبت به ازدواج، سبک‌های عشق‌ورزی، احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی، دانشجویان دختر.*

Abstract
The purpose of this study was to investigate the mediating role of Love Styles in the relationship between emotional and social loneliness and desire for marriage in female Students. This research was fundamental in terms of purpose and descriptive in terms of method. The statistical population included all female Students of Sanandaj universities in the 2019 academic year. 360 people entered the study by non-random quota sampling. The research tools included the Marriage desire questionnaire (MDQ), the Short form of the social and emotional loneliness scale for adults (SEL), and the Love Attitudes Scale (LAS). Data were analyzed by the structural equation modeling method. The results showed that indirect pathways from emotional and social loneliness to desire for marriage through love styles (Eros, storage, and agape) are significant (P <0.05). The results of this study emphasize the importance of mediating the role of Love Styles in the relationship between loneliness and desire for marriage.

Keywords: *Desire for Marriage, emotional and social loneliness, Love Styles, female Student.*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : آذر ۹۹** **پذیرش: دی ۹۹** **ویرایش نهایی : شهریور ۱۴۰۰**

مقدمه

ازدواج بنیادی‌ترین رابطه‌ی انسانی برای دستیابی به نیاز عاطفی وکسب امنیت است (پارک[1]، ۲۰۱۲). ازدواج سمبل موفقیت اجتماعی است که نقش مهمی در سلامت فرد ایفا می‌کند (رایمو و پارک[2]، ۲۰۲۰). مرور اطلاعات آماری ازدواج نشان می‌دهد که میانگین سن زمان ازدواج برای دختران به میزان یک سال و پنج ماه افزایش یافته است (سالنامه‌های آماری کشور، ۱۳۹۷). بنابراین رغبت به ازدواج[3] چالش

1- Park
2- Raymo & Park
3 - Desire for Marriage

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

مهم در جوانان دختر است. رغبت به مستعد بودن و گرایش نسبت به یک شخص، شئ، یا حادثه‌ای است که منجر به ارائه پاسخ مثبت و منفی می‌شود (آلپورت[۱]، ۱۹۷۶). رغبت به ازدواج، تمایل به کسب منبع عاطفی و جنسی جهت ارضای نیازهای فردی تعریف شده است و به عنوان مهم‌ترین انگیزه جهت تشکیل خانواده و ازدواج مطرح می‌شود (پورشریف، ۱۳۹۰). از آنجا که از دیدگاه دختران عامل مهم ارضای نیاز عاطفی ازدواج است (فلاحچی، فلاحی و بدیعی، ۲۰۱۹)، بنابراین بررسی عوامل مؤثر بر رغبت به ازدواج در دختران ضرورت دارد.

درعصر حاضر شیوع احساس تنهایی شدت بالایی به خود گرفته است (کاکس، استارتر و ویلی[۲]، ۲۰۱۹) و تأثیرات منفی آن بر سلامت فردی، روابط اجتماعی و بین‌فردی چالش عمده تلقی می‌شود (بریتو[۳] و همکاران، ۲۰۲۰). احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی[۴] مشکلات هیجانی و اجتناب از گرایش به روابط عاشقانه در قالب ازدواج را تشدید می‌کند (لمیس، بلارد و پیتل[۵]، ۲۰۱۴). افراد با نشانه‌های احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی با کمبود اعتماد به نفس و حمایت اجتماعی (شانکر، میکمان، دماکاکوز، هامر و ستپتوی[۶]، ۲۰۱۷)، خلق غمگین و احساس بی‌تعلقی (اندریو و میکز[۷]، ۲۰۱۸) و کمبود مهارت‌های ارتباطی (سیگرین[۸]، ۲۰۱۹) روبه‌رو هستند؛ که این مسایل می‌تواند در گرایش عاطفی تأثیر منفی بگذارد. هر چند ازدواج در برابر تنهایی عامل محافظت‌کننده به‌حساب می‌آید (هسیه و هاواکی[۹]، ۲۰۱۸)، اما پژوهش‌ها حاکی از تأثیر منفی احساس تنهایی بر تمایل به ازدواج است. پژوهش برونس، هانسن و هایر[۱۰] (۲۰۱۹) به این نکته اشاره دارد که احساس تنهایی عامل مهم تعیین‌کننده سطح رضایت از زندگی است، بنابراین افرادی که احساس تنهایی دارند تمایلی به ازدواج ندارند. لاپیری[۱۱] (۲۰۱۹) در پژوهشی به نقش احساس تنهایی بر سلامت رابطه عاشقانه تأکید دارد. د جونگ ژیرولد و بروسی ون گرونو[۱۲] (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان دادند که تنهایی اجتماعی با کیفیت ازدواج رابطه منفی دارد.

لازمه‌ی یک ازدواج موفق عشق است (ایزر و اولادون[۱۳]، ۲۰۱۴). عشق فرآیندی است که از طریق آن انسان‌ها جذب همدیگر می‌شوند، در واقع عشق چارچوبی برای انتخاب شریک زندگی (ازدواج) تعریف می‌شود (فولر[۱۴]، ۲۰۰۷). افراد برای عشق ورزیدن نسبت به همسر خود از روش خاصی استفاده می‌کنند که به عنوان سبک‌های عشق ورزی[۱۵] مطرح است و به معنای روش ابراز هیجانات زناشویی است (چری، فلتچر و اوسلیوان[۱۶]، ۲۰۱۳). لی[۱۷] (۱۹۹۸) سبک‌های عشق‌ورزی را در شش بعد مطرح نمود: عشق رمانتیک[۱۸]، عشق بازیگرانه[۱۹]، عشق دوستانه[۲۰]، عشق واقع‌گرایانه[۲۱]، عشق شهوانی[۲۲] و عشق فداکارانه[۲۳]. پژوهش‌ها نشان داده است که سبک‌های عشق‌ورزی با ملاک‌های انتخاب همسر رابطه دارد (تقوی، هنرپروران و فکری، ۱۳۹۴؛ رجبی، عباسی و خجسته مهر، ۱۳۹۱). سایر پژوهش‌ها نیز به نقش نگرش به عشق در تمایل به ازدواج و انتخاب همسر تاکید دارند (حبیبی، وکیلی، فدایی ، انصاری نژاد، پوراوری و صالحی، ۲۰۱۸؛ ژوان[۲۴]، ۲۰۲۰).

---

1 - Alport
2 - Cox, Streeter & Wilde
3 - Barreto
4- Emotional and social loneliness
5- Lamis, Ballard & Patel
6 - Shankar, McMunn, Demakakos, Hamer & Steptoe
7 - Andrew & Meeks
8 -Segrin
9 - Hsieh & Hawkley
10 - Brunes, Hansen & Heir
11-Lapierre
12 - de Jong Gierveld & Broese van Groenou
13- Esere & Oladun
14. Fowler
15 - Esch & Stefano
16- Cherry, Fletcher & O'sullivan
17 - Lee
18- eros
19- ludus
20- storage
21- pragma
22- manias
23- agape
24 - Xuan

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

با توجه به ادبیات نظری و پژوهشی مطرح شده احساس تنهایی و سبک‌های عشق‌ورزی بر رغبت به ازدواج تأثیر دارند. نازل[1] (۲۰۱۸) و دمیرچی و صلاحیان (۱۳۹۷) در پژوهش‌های خود به نقش احساس تنهایی بر عشق‌ورزی تأکید دارند. همچنین، نیکیتین و فروند[2] (۲۰۱۸) در پژوهشی به اهمیت احساس تنهایی بر روابط بین‌فردی و عاشقانه اشاره داشتند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی علاوه بر اثر مستقیمی که بر رغبت به ازدواج دارد، به صورت غیرمستقیم با میانجیگری سبک‌های عشق‌ورزی بر رغبت به ازدواج اثر داشته باشد. عشق به مثابه نیروی محرکه و تحریک‌کننده کشش انسان به سمت انتخاب همتای زندگی نقش بسزایی در کاهش پیامدهای منفی احساس تنهایی و مجهز نمودن فرد جهت برقرای تعاملات عاشقانه در قالب ازدواج دارد. بدیهی است توجه به این عوامل علاوه بر افزایش رغبت به ازدواج، زمینه ازدواج موفق را فراهم می‌نماید. نیروی فعال عشق با ایجاد مقاومت و تاب‌آوری فرد در برابر رکود شخصی و ایجاد حرکت مثبت جهت رشد (پکه[3]، ۲۰۰۸؛ ترجمه ادهمی، ۱۳۹۶) زمینه کاهش یأس حاصل از تنهایی و واماندگی از برقراری رابطه عاشقانه را محدود می‌نماید، به طوری که این وضعیت رشد بلوغ عاطفی به سمت تجدید جهت‌گیری در روابط و ثمربخش بودن روابط را گسترش می‌دهد که در نهایت با پوشش خلاء ناشی از احساس تنهایی به تمایل فرد جهت ازدواج می‌افزاید.

انتخاب همسر موضوعی پیچیده و تصمیمی تاثیرگذار بر روی زندگی آینده فرد و تعیین‌کننده سبک زندگی فرد است. شناسایی عوامل مؤثر بر رغبت به ازدواج به برنامه‌ریزی در زمینه کاهش تجردگرایی در دختران می‌انجامد. از طرفی براساس پژوهش هافمن، گروسمن، برگمن و بودنر[4] (۲۰۲۰) در قشر جوان احساس تنهایی شدت بیشتری دارد، که این وضعیت اهمیت توجه به نقش این عوامل را در ازدواج جوانان نشان می‌دهد. با توجه به اینکه براساس اطلاعات آماری میانگین سن ازدواج در حال افزایش است و نظر به اهمیت شناسایی، ارزیابی و سنجش الگوها و آسیب‌های پیش از ازدواج و مداخله‌های مؤثر (گاتمن[5] و گاتمن، ۲۰۱۵)، توجه به موانع ازدواج در افزایش رغبت به ازدواج اهمیت دارد. بنابراین کشف عوامل تعدیل‌کننده احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی و لزوم سرمایه‌گذاری روانی- اجتماعی در افزایش رغبت به ازدواج می‌تواند دغدغه پژوهشگران حوزه ازدواج و خانواده بوده و کاربرد این عوامل در قالب مشاوره قبل از ازدواج ضرورت دارد (اودیرو[6]، ۲۰۱۹). با توجه به مطالب مطرح شده پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این سوأل است که آیا سبک‌های عشق‌ورزی در رابطه احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر نقش واسطه‌ای دارد؟

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی و از لحاظ روش توصیفی از نوع همبستگی (مدل معادلات ساختاری)[7] است. جامعه‌ی آماری شامل کلیه‌ی دانشجویان دختر دانشگاه‌های شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بود. جهت تعیین حجم نمونه از نسبت حجم نمونه به پارامتر آزاد (۵، ۱۰ و ۲۰ برابر پارامتر آزاد به ترتیب حداقل، حد متوسط و حداکثر حجم نمونه) استفاده شد (مولر[8]، ۱۹۹۶). با توجه به وجود ۷۶ پارامتر آزاد برای برآورد حجم نمونه، حداقل حجم نمونه (۳۸۰ نفر)، حد متوسط (۷۶۰ نفر) و حد بالای (۱۵۲۰ نفر) است. در این پژوهش ۵۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی سهمیه‌ای براساس ملاک‌های ورود (رضایت آگاهانه برای پاسخ‌گویی به سوأالت پرسش‌نامه و مجرد بودن) و ملاک‌های خروج (نقض در پاسخ گویی به سوأالت پرسش‌نامه و عدم تجربه ازدواج) انتخاب گردید. سهم دانشگاه کردستان (۲۰۰ نفر)، دانشگاه پیام نور سنندج (۱۴۰ نفر) و دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج (۱۶۰ نفر) بود که در نهایت با توجه به ریزش ۳۶۰ نفر به عنوان حجم نمونه نهایی تعیین گردید. جهت تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد)، روش همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات با نرم افزارهای SPSS-25 و AMOS-24 استفاده شد.

1- Nazzal
2 - Nikitin & Freund
3- Pegeh
4 - Hoffman, Grossman, Bergman & Bodner
5 - Gottman
6 - Odero
7 - Structural Equation Modeling
8 - Mueller

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

ابزار سنجش

پرسش نامه رغبت به ازدواج (MDQ)[1]: این پرسش‌نامه توسط حیدری، مظاهری و پوراعتماد (۱۳۸۳) جهت سنجش رغبت به ازدواج ساخته شد. حاوی ۲۳ گویه ۵ گزینه‌ای از نوع لیکرت است که در آن کاملاً موافقم (۵) و کاملاً مخالفم (۱) نمره‌گذاری می‌شود. زیرمقیاس‌های این ابزار عبارتند از: بازخورد نسبت به ازدواج، آمادگی و تمایل عملی به ازدواج، نگرش به پیامدهای ازدواج و موانع ازدواج. گویه‌هایی ۳، ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۲۰ و ۲۱ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. پایایی آزمون- بازآزمون با فاصله زمانی دو هفته برابر ۰/۸۹ و پایایی به روش آلفای کرونباخ نیز برابر با ۰/۹۲ بود (حیدری و همکاران، ۱۳۸۳). پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های بازخورد و نگرش به ازدواج، باورهای غیرمنطقی در مورد ازدواج، موانع ازدواج، اجتناب از ازدواج، بدبینی نسبت به ازدواج و کل پرسش‌نامه در پژوهش حاضر به ترتیب برابر با ۰/۸۲ ، ۰/۷۸، ۰/۴۴، ۰/۶۸ ، ۰/۷۰ و ۰/۸۴ بود.

پرسش‌نامه احساس تنهایی اجتماعی و عاطفی بزرگسالان فرم کوتاه (SEL)[2]: این مقیاس به وسیله دیتوماسو، برانن و بست[3] (۲۰۰۴) طراحی شد. این مقیاس شامل ۱۴ گویه است که نمره‌گذاری آن به صورت کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) است. کسب نمره بالاتر نشان‌دهنده احساس تنهایی بیشتر است. زیرمقیاس‌های این ابزار عبارتند از: تنهایی اجتماعی، تنهایی رمانتیک و تنهایی خانوادگی. بررسی ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس در ایران توسط جوکار و سلیمی (۱۳۹۰) انجام گرفت که در آن نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که ساختار عاملی برازش خوبی با داده‌ها دارد. همبستگی نمرات با مقیاس ادراک حمایت اجتماعی حاکی از روایی مناسب ابزار بود. همچنین پایایی آن به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس و مؤلفه‌های آن بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۲ بود. پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های تنهایی اجتماعی، تنهایی رمانتیک، تنهایی خانوادگی و کل پرسش‌نامه در پژوهش حاضر به ترتیب برابر با ۰/۸۲، ۰/۸۶، ۰/۷۱و ۰/۸۳ بود.

مقیاس نگرش به عشق (LAS)[4]: این مقیاس توسط هندریک[5] و هندریک (۱۹۸۶) به منظور ارزیابی نگرش‌های افراد در مورد عشق ساخته شد. این آزمون ۲۴ آیتم دارد که در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) پاسخ داده می‌شود. این مقیاس دارای ۶ زیرمقیاس عشق شهوانی، بازیگرانه، دوستانه، واقع‌گرایانه، شهوانی و فداکارانه است. این آزمون از اعتبار درونی مطلوب برخوردار است و آلفای کرونباخ آن بین ۰/۷۸ تا ۰/۸۷ گزارش شده است (بییر[6]، ۱۹۹۰؛ به نقل از نوری و جان بزرگی، ۱۳۹۰). در پژوهش مصطفایی و پیوسته‌گر (۱۳۹۵) ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس کل و مؤلفه‌های آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۷۷ گزارش شده است. پایایی به روش آلفای کرونباخ برای سبک عشق‌ورزی رمانتیک، بازیگرانه، دوستانه، واقع‌گرایانه، شهوانی و فداکارانه در پژوهش حاضر به ترتیب برابر با ۰/۷۹، ۰/۴۰، ۰/۸۱، ۰/۴۵، ۰/۶۱ و ۰/۷۰ بود.

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد سن نمونه پژوهشی به ترتیب ۲۱/۶۵ و ۴/۵ بود. داده‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارایه شده است.

1 - Marriage desire questionnaire
2- Short from of the social and emotional loneliness scale for adult
3- Ditommaso, Brannen & Best
4- Love Attitudes Scale
5 Hendric
6 - Beer

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	میانگین	انحراف معیار
۱- بازخورد و نگرش به ازدواج	۱									۲۰/۶۶	۵/۲۱
۲-باورهای غیر منطقی در مورد ازدواج	۰/۴۶**	۱								۱۸/۹۶	۵/۲۴
۳- بدبینی نسبت به ازدواج	۰/۳۹**	۰/۱۶*	۱							۷/۴۸	۱/۹۸
۴ - تنهایی رمانتیک	-۰/۲۸**	-۰/۱۲**	-۰/۱۰	۱						۱۲/۱۳	۴/۴۷
۵- تنهایی خانوادگی	-۰/۲۸**	-۰/۰۷**	-۰/۰۵	۰/۳۲**	۱					۱۰/۹۴	۴/۴
۶ - تنهایی اجتماعی	-۰/۳۷**	-۰/۲۰**	-۰/۰۹	۰/۴۶**	۰/۲۲**	۱				۱۱/۳	۴/۱۳
۷-سبک عشق ورزی رمانتیک	۰/۴۱**	۰/۲۵**	۰/۱۳*	-۰/۲۶**	-۰/۳۱**	-۰/۲۷**	۱			۱۴/۵۴	۳/۴۲
۸- سبک عشق ورزی دوستانه	۰/۲۲**	۰/۰۶	۰/۰۳	-۰/۱۹**	-۰/۴۵*	-۰/۱۴**	۰/۴۵**	۱		۱۳/۱۶	۳/۸۶
۹-سبک عشق ورزی فداکارانه	۰/۲۷**	۰/۱۹**	۰/۰۷	-۰/۰۳	-۰/۲۲**	-۰/۱۱*	-۰/۲۸**	۰/۳۳**	۱	۱۲/۰۷	۳/۴۳

***p<۰/۰۵ **p<۰/۰۱**

ابتدا پیش‌فرض‌های روش مدل‌سازی معادلات ساختاری (تحلیل عاملی اکتشافی، ضریب پایایی، تحلیل عاملی تأییدی و نرمال بودن توزیع متغیرها) بررسی و با رعایت پیش‌فرض‌های مذکور، تحلیل مسیر اجرا شد. در بررسی تحلیل عاملی اکتشافی شاخص کفایت نمونه-برداری (**KMO**) گویه‌های رغبت به ازدواج، احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی، سبک‌های‌عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه بالاتر از مقدار استاندارد ۰/۷۰ بود، بنابراین فرض وجود همبستگی بین گویه‌های این متغیرها تأیید می‌شود. شاخص KMO سبک‌های عشق-ورزی بازیگرانه، واقع‌گرایانه و شهوانی کمتر از مقدار استاندارد ۰/۷۰ بود، در نتیجه از مدل مفهومی پژوهش حذف شدند. در ادامه نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نتایج چرخش واریماکس اجرا شد که در نهایت با تأیید ضریب پایایی (۰/۷۰<) گویه‌های رغبت به ازدواج در سه عامل قرار گرفتند: عامل بازخورد و نگرش به ازدواج، عامل باورهای غیرمنطقی در مورد ازدواج و عامل موانع ازدواج. گویه‌های احساس

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

تنهایی عاطفی و اجتماعی در سه عامل قرار گرفتند: عامل تنهایی اجتماعی، عامل تنهایی رمانتیک و عامل تنهایی خانوادگی. همچنین سبک‌های‌عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه هر کدام در یک عامل قرار گرفتند.

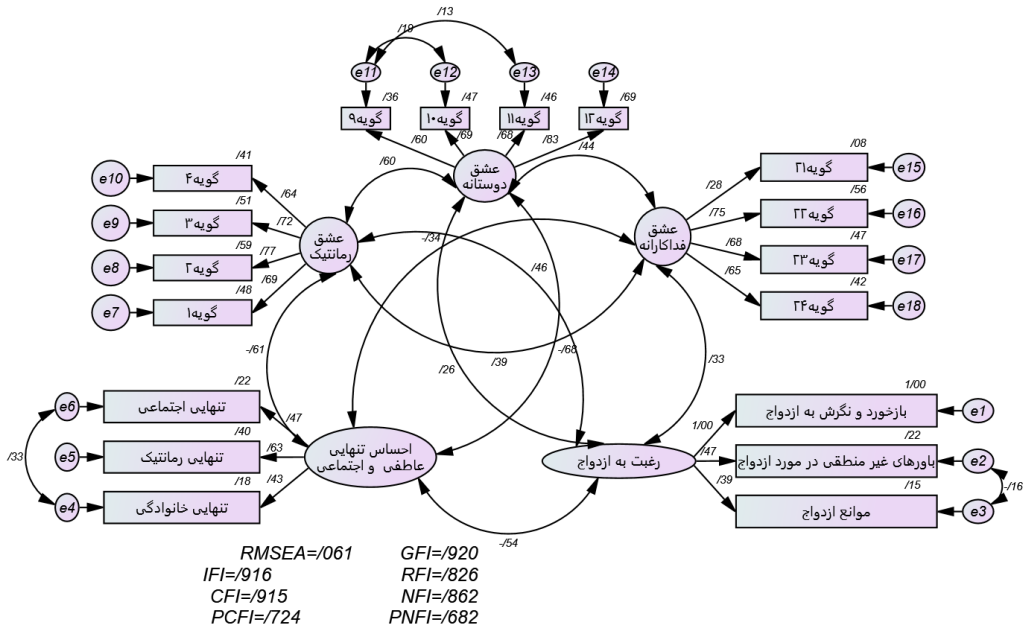

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی مدل مفهومی پژوهش

طبق نتایج تحلیل عاملی تأییدی (شکل شماره ۱) نشان داد مدل مفهومی پژوهش نسبت به مدل استاندارد در شاخص‌های IFI ، RFI و NFI از برازش مطلوبی برخوردار نبود. در اصلاحیه مدل براساس پیشنهادات نرم‌افزار AMOS-24 با ترسیم خطای کواریانس-های ۱۱ و ۱۲ ، ۱۱ و ۱۳ ، ۲ و۳، ۴و۶ اصلاحات لازم در مدل اجرا گردید. نتایج مدل اصلاح شده حاکی از آن بود که شاخص IFI از برازش مطلوب برخوردار بود. شاخص NFI با مقدار اختلاف ۰/۰۳ نسبت به وضعیت استاندارد (>۰/۹۰) با اغماض قابل قبول است. شاخص RFI از برازش مطلوب برخوردار نبود. سایر شاخص‌ها از برازش مطلوب برخوردار بودند. همچنین از نظر پیش‌فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها شاخص‌های چولگی و کشیدگی خارج از بازده‌ی ۱/۹۶± نبودند.

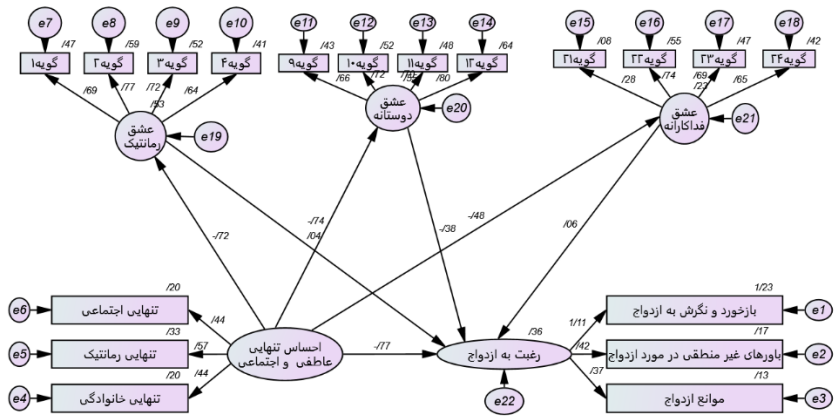

شکل۲. تحلیل مسیر مدل مفهومی پژوهش

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

در جدول ۲ اطلاعات مربوط به مسیرهای مستقیم در مدل مفهومی پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲. برآورد ضرایب مسیرهای مستقیم در مدل مفهومی پژوهش

مسیر	برآورد استاندارد	خطای استاندارد برآورد	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به رغبت به ازدواج	-۰/۷۷	۰/۷۱	-۳/۳۲	۰/۰۰۱
سبک عشق ورزی رمانتیک به رغبت به ازدواج	۰/۰۴	۰/۷۱	۰/۳۶	۰/۷۱۳
سبک عشق ورزی دوستانه به رغبت به ازدواج	-۰/۳۸	۰/۹۴	-۲/۹۷	۰/۰۰۷
سبک عشق ورزی فداکارانه به رغبت به ازدواج	۰/۰۷	۱/۱۶	۰/۸۸	۰/۳۷۷
احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به سبک عشق ورزی رمانتیک	-۰/۷۲	۰/۰۵	-۶/۳	۰/۰۰۱
احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به سبک عشق ورزی دوستانه	-۰/۷۴	۰/۰۵	-۶/۳۶	۰/۰۰۱
احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به سبک عشق ورزی فداکارانه	-۰/۴۸	۰/۰۲	-۳/۶۱	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۲ نشان داد که ضریب استاندارد مسیرهای احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی و سبک عشق‌ورزی دوستانه به رغبت به ازدواج، احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به سبک عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه با توجه به سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۱ (<۰/۰۱) و مقدار نسبت بحرانی بالاتر از ۱/۹۶ (<±۱/۹۶) معنی‌دار هستند. ضریب استاندارد مسیرهای سبک عشق‌ورزی رمانتیک و فداکارانه به رغبت به ازدواج با توجه به سطح معنی‌داری بالاتر از ۰/۰۵ (<۰/۰۵) و مقدار نسبت بحرانی کمتر از ۱/۹۶ (<±۱/۹۶) معنی‌دار نیستند. در جدول ۳ اطلاعات مربوط به نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون بوت استراپ برای مسیرهای غیرمستقیم

متغیر پیش بین	متغیرهای میانجی	متغیر ملاک	نمونه گیری مجدد	برآورد استاندارد	حدپایین	حد بالا	سطح اطمینان
احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی	سبک عشق ورزی رمانتیک	رغبت به ازدواج	۱۰۰۰	-۰/۱۱	-۰/۲	-۰/۰۴	>۰/۹۹
	سبک عشق ورزی دوستانه		۱۰۰۰	-۰/۰۶	-۰/۰۸	-۰/۰۱	>۰/۹۵
	سبک عشق ورزی فداکارانه		۱۰۰۰	-۰/۰۳	-۰/۰۰۲	-۰/۰۴	>۰/۹۵

نتایج جدول۳ نشان داد مسیرهای غیرمستقیم احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به رغبت به ازدواج از طریق سبک عشق ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه (با توجه به سطح اطمینان (۹۹٪ -۹۵٪) و در برنگرفتن عدد صفر (۰) در فاصله حد پایین تا حد بالا معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های عشق‌ورزی در رابطه احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی با رغبت به ازدواج در دانشجویان دختر انجام شد. یافته‌ها نشان داد احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی بر رغبت به ازدواج اثر منفی دارد. این یافته با پژوهش سیگرین (۲۰۱۹)، برونس و همکاران (۲۰۱۹)، لاپیری (۲۰۱۹) و د جونگ ژیرولد و بروسی ون گرونو (۲۰۱۴) همسو است. همچنین، نتایج نشان داد که احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی بر سبک‌های عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه اثر منفی دارد. این یافته با

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

پژوهش نازل (۲۰۱۸)، نیکیتین و فروند (۲۰۱۸) و دمیرچی و صلاحیان (۱۳۹۷) همسو است. یافته سوم نشان داد که سبک عشق‌ورزی دوستانه بر رغبت به ازدواج اثر معنی‌دار دارد. این یافته با پژوهش ژوان (۲۰۲۰) حبیبی و همکاران (۲۰۱۸)، تقوی و همکاران (۱۳۹۴) و رجبی و همکاران(۱۳۹۱) همسو است. در نهایت، مدل بررسی شده در پژوهش حاضر نشان داد سبک عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه در مسیر احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی به رغبت به ازدواج اثر غیرمستقیم منفی دارد.

گرایش به ابراز عواطف و اشتیاق به نمایش حالات عاشقانه در فرد به ناکامی حاصل از احساس تنهایی غلبه نموده و آماده شدن ویژگی‌های هیجانی، شناختی و رفتاری فرد را جهت قرار گرفتن در وضعیت انتخاب همسر تسهیل می‌نماید. تمایلات عاشقانه و عشق رمانتیک به سبب لذت و شادکامی مطلوب باعث می‌شود تجارب ناگوار حاصل از احساس تنهایی را به عنوان بحرانی که قابلیت تکرارپذیری ندارد، تداعی کنند که این مسئله فرصت مناسبی در اختیار فرد قرار می‌دهد که با پرورش حس عاشقانه رمانتیک، یأس حاصل از احساس تنهایی را کاهش داده و به تفکر درباره انتخاب همسر بپردازد. حس بخشندگی و تلاش‌های غیرشرطی در افراد با عشق فداکارانه حس ارزشمندی را در مقابل گرایش انزواطلبانه و نشخوار فکری ناشی از احساس تنهایی القا می‌نماید، در واقع عشق‌ورزی فداکارانه با ایجاد حس فداکاری به اجتناب فرد از احساس تنهایی منجر شده و گرایش فرد به ایثارگری برای معشوق را تقویت می‌کند. فرد به واسطه احساس شادکامی ناشی از تلاش بی‌وقفه و غیرشرطی برای معشوق به حس ناخوشایند حال از احساس تنهایی غلبه کرده و تمایل به برقراری ارتباط عاطفی در جهت ازدواج را فراهم می‌نماید. عشق دوستانه به سبب ایجاد پیش‌زمینه جهت باز شدن مرزهای عاطفی در روابط بین‌فردی قادر به کاهش پیامدهای منفی احساس تنهایی و فعال کردن نیروی ارتباط مجدد است. در عشق دوستانه انگیزه کشف تمایلات و امیال ذهنی مربوط به ناخودآگاه فرد و مهیا بودن افشای آن برای فرد به تدریج فراهم می‌شود، بنابراین زمینه لازم برای کاهش اثرات احساس تنهایی و افزایش گرایش فرد به ازدواج را مهیا می‌شود. از طرفی شدت بالای احساس تنهایی با شکل‌گیری خودپنداره منفی و عزت نفس ضعیف همراه است (هاینز[1]، ۲۰۱۷) در نتیجه عشق دوستانه توان تعدیل نگرش‌های شخصیتی را داشته و بدین ترتیب رغبت به ازدواج افزایش می‌یابد.

احساس تنهایی به مختل شدن عملکرد روزانه، باورهای منفی در مورد ازدواج، تجربه احساس افسرده بودن و نقص در سلامت فردی منجر می‌شود. به طور طبیعی در چنین وضعیتی فرد تلاشی برای تمایل به ازدواج و انتخاب همسر مورد علاقه خود ندارند. دخترانی که احساس تنهایی بیشتری را تجربه می‌کنند توانایی کمتری در روابط بین‌فردی دارند و از پتانسیل مهارت‌های ارتباطی خود جهت کاهش احساس تنهایی خود استفاده نمی‌کنند، بنابراین ازدواج در باورشان به معنای مرحله‌ای از زندگی که تجلی‌کننده دست‌یابی به مفهوم جدید از زندگی باشد، شکل نخواهد گرفت. در مقابل، فعال شدن عنصر صمیمیت و عشق دوستانه به هم‌حسی نسبت به فرد مورد علاقه منجر شده (یو، بارتل- هارینگ، دی و گانگاما[2]،۲۰۱۴) و زمینه خودآگاهی و خودافشایی فراهم می‌نماید (دوباء ، هاگی، لارا و بروک[3]، ۲۰۱۲). عشق دوستانه با ایجاد فضای شناخت همه‌جانبه معشوق به تحریک سیستم هیجانی و شناختی فرد جهت تمایل به ازدواج منجر می‌شود.

رغبت به ازدواج نیازمند شکل‌گیری نیاز به داشتن همراه همیشگی برای تداوم زندگی است؛ در مقابل احساس تنهایی به خشم، خود انتقادی، ترس و سوء درک شکایت منجر می‌شود. تجربه احساس تنهایی باعث می‌شود فرد از دیگران ایراد بگیرد و آنان را مقصر بداند (اسحاق، سولومون و خان[4]، ۲۰۱۷)، بنابراین می‌توان چنین پنداشت که تجربه حالت‌های مذکور احساس نیاز به داشتن همسر را تضعیف می‌نماید. با تقویت عشق رمانتیک به عنوان یکی از عناصر عشق با تسریع تمایل فرد نسبت به برقراری ارتباط با شخص ایده‌آل به افزایش رغبت فرد جهت ازدواج می‌انجامد. می‌توان چنین تصور کرد که عشق‌ورزی در دختران در شرف ازدواج تسهیل‌کننده اقدام به ازدواج است چرا که ادارک آن‌ها از سبک‌های عشق‌ورزی به سبب لذت‌طلبی که در این وضعیت احساس می‌شود، رغبت به ازدواج را افزایش می‌دهد.

1 - Haynes
2 - Yoo, Bartle-Haring, Day & Gangamma
3 - Duba, Hughey, Lara & Burke
4- Ishaq, Solomon & Khan

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

احساس تنهایی به حالت‌های اضطرابی، حساسیت در روابط بین‌فردی و اختلالات شخصیت (میلز، نیومن، کاسر، مورای[1]، ۲۰۱۵؛ وایت، انگلیش، تامپسون و روبرتس[2]، ۲۰۱۵) مرتبط است که نتیجه آن اختلال در گرایش‌های عاشقانه فرد با همسر یا فرد مورد علاقه خواهد بود. در مقابل، رفتارهای عاشقانه مبتنی بر فداکاری به تجارب لحظات خوشایند و دلبستگی بین‌فردی قوی در فرآیند آشنایی برای ازدواج منجر خواهد شد. در واقع حساسیت در روابط بین‌فردی به واسطه عشق فداکارانه تعدیل می‌شود، به طوری که تلاش فداکارانه به خشنودی معشوق و پاسخ متقابل مثبت منجر می‌شود که پیامد اصلی آن رغبت به ازدواج است.

براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان استنباط نمود که سبک عشق‌ورزی رمانتیک، دوستانه و فداکارانه توان تعدیل کاهش پیامد منفی احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی را داشته و در نهایت به افزایش تمایل فرد به ازدواج منجر می‌شود. نتایج این پژوهش فقط به دانشجویان دختر مجرد دانشگاه‌های شهر سنندج قابل تعمیم است. از دیگر محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به استفاده از پرسش‌نامه خودسنجی و عدم کنترل عوامل شخصیتی اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده این پژوهش با استفاده از مصاحبه یا روش ترکیبی (کمی- کیفی)، با نمونه مردان یا به صورت مقایسه‌ای و کنترل سایر عوامل انجام شود. همچنین با توجه نتایج پیشنهاد می‌شود به تدوین راهبردهای مبتنی بر عشق رمانتیک، دوستانه و فداکارانه در جهت کاهش عوامل آسیب‌زای ازدواج و ترغیب به ازدواج اقدام شود.

منابع

پک، اس. (۲۰۰۸). هنر عاشقی بحثی در روانشناسی عشق، ارزش‌های سنتی و تعالی روحی. ترجمه ادهمی، ز.(۱۳۹۰). چاپ پنجم، تهران: نشره دایره.

پورشریف، ح. (۱۳۹۰). جوانان، ازدواج و شادکامی. چاپ اول، تهران: نشر دارالحدیث.

تقوی، س. ر.، هنرپروران، ن.، و فکری، ک. (۱۳۹۴). رابطه‌ی بین احساس تنهایی و نگرش به عشق با ملاک‌های همسرگزینی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران سال ۱۳۹۳. فصلنامه مشاوره و روان درمانی، *۴(۱۳)*،۸۶-۷۲.

جوکار، ب.، و سلیمی، ع. (۱۳۹۰). ویژگی‌های روان سنجی فرم کوتاه مقیاس احساس تنهایی اجتماعی و عاطفی بزرگسالان. مجله علوم رفتاری، *۱(۴)*، ۳۱۷-۳۱۱.

حیدری، م.، مظاهری، م. ع.، و پوراعتماد، ح. ر. (۱۳۸۳). ساخت و هنجاریابی پرسش‌نامه رغبت سنج ازدواج، نسخه دانشجویی (پرساد). *فصلنامه روانشناسی، ۸(۳)*، ۲۷۶-۲۵۰.

دمیرچی، ی.، و صلاحیان، ا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی، عشق و رضایت جنسی با احساس تنهایی در زنان. *مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان، ۱۶(۱)*، ۱۹۸-۱۷۷.

رجبی، غ. ر.، عباسی، ق. ا.، و خجسته مهر، ر. (۱۳۹۱). بررسی رابطه نگرش‌های جنسی، سبک‌های عشق ورزی و معیارهای انتخاب همسر در دانشجویان. *فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۱۲(۴۵)*، ۱۶۴-۱۵۰.

سالنامه‌های آماری. (۱۳۹۷). *سازمان ثبت احوال کشور*. دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت.

مصطفائی، ف.، و پیوسته‌گر، م. (۱۳۹۵). پیش بینی سبک عشق‌ورزی بر اساس سبک دلبستگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی رودهن. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت، ۳ (۲)*، ۱۱-۲۰.

نوری، ن.، و جان بزرگی، م. (۱۳۹۰). رابطه بین سبک‌های دلبستگی و نگرش افراد به عشق با ارزش‌های ازدواج. *مجله علوم رفتاری، ۵(۳)*، ۲۳۴-۲۲۵.

Alport, G. W. (1976). Religious context of prejudice. *Journal for Scientific Study of Religion*, *5(5)*, 44-55.

Andrew, N., & Meeks, S. (2018). Fulfilled preferences, perceived control, life satisfaction, and loneliness in elderly long-term care residents. *Aging & mental health*, *22(2)*, 183-189.

Barreto, M., Victor, C., Hammond, C., Eccles, A., Richins, M. T., & Qualter, P. (2020). Loneliness around the world: Age, gender, and cultural differences in loneliness. *Personality and Individual Differences*, *20 (11)*, 1-6.

Brunes, A., Hansen, M. B., & Heir, T. (2019). Loneliness among adults with visual impairment: prevalence, associated factors, and relationship to life satisfaction. *Health and quality of life outcomes*, *17(1)*, 24-31.

Cherry, M. G., Fletcher, O., &O'sullivan, H. (2013) .Exploring the relationships among attachment, emotional intelligence and communication.*Medical Education*, *47(3)*, 317-325

Cox, D. A., Streeter, R., & Wilde, D. (2019). *A Loneliness Epidemic? How Marriage, Religion, and Mobility Explain the Generation Gap in Loneliness.* AEI Paper & Studies, 1E.

de Jong Gierveld, J., & Broese van Groenou, M. (2014). Quality of marriage and social loneliness in later life. *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*,*8(14)*, 5309-5312.

1 -Mills, Newman, Cossar & Murray

2 - White, English, Thompson & Roberts

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]

Ditommaso, E., Brannen, C., & Best, L. A. (2004). Measurement and validity characteristics of the short version of the social and emotional loneliness scale for adults. *Educational and Psychological Measurement, 64(1),* 99-119.

Duba, J. D., Hughey, A. W., Lara, T., & Burke, M. G. (2012). Areas of marital dissatisfaction among long-term couples. *Adultspan Journal, 11(1),* 39-54.

Esch, T., & Stefano, G. B. (2005). The neurobiology of love. *Neuroendocrinology Letters, 26(3),* 175-192.

Esere, M. O., & Oladun, C. (2014). Obstacles and suggested solutions to effective communication in marriage as expressed by married adults in Kogi state, Nigeria. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 114(14),* 584-592.

Fallahchai, R., Fallahi, M., & Badiee, M. (2019). Intent, attitudes, expectations, and purposes of marriage in Iran: a mixed methods study. *Current Psychology, 38(6),* 1-11.

Fowler, A. C. (2007). Love and marriage: Through the lens of sociological theories. *Human architecture, Journal of the sociology of self-knowledge, 5(2),*1-6.

Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015). *10 Principles for doing Effective Couples Therapy (Norton Series on Interpersonal Neurobiology)*. New York: Norton

Habibi, M., Vakili, Y., Fadaei, Z., Ansarinejad, F., Pooravari, M., & Salehi, S. (2018). Love styles, criteria of pre and post marriage and communication styles in couples. *communities, 8 (4),* 346-355.

Haynes, K. N. (2017). Loneliness and Depression: Contrasting the Buffering Effects of Self-Compassion and Self-Esteem. adolescence. *Child & Adolescent Social Work Journal, 15(17),* 251-272.

Heinrich, L. M., & Gullone, E. (2006). The clinical significance of loneliness: A literature review. *Clinical psychology review*, 26(6), 695-718.

Hendric, C. and Hendric, S. S. (1986). A Theory and Method of Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 392-402.

Hoffman, Y. S. G., Grossman, E. S., Bergman, Y. S., & Bodner, E. (2020). The link between social anxiety and intimate loneliness is stronger for older adults than for younger adults. *Aging & Mental Health, 13(20),*1-8.

Hsieh, N., & Hawkley, L. (2018). Loneliness in the older adult marriage: Associations with dyadic aversion, indifference, and ambivalence. *Journal of Social and Personal Relationships, 35(10),* 1319-1339.

Ishaq, G., Solomon, V., & Khan, O. (2017). Relationship between self-esteem and loneliness among university students living in hostels. *IJRSP, 6(2),* 7-21.

Lamis, D. A., Ballard, E. D., & Patel, A. B. (2014). Loneliness and suicidal ideation in drug-using college students. *Suicide and Life-Threatening Behavior, 44(6),* 629-640.

Lapierre, M. A. (2019). Smartphones and loneliness in love: Testing links between smartphone engagement, loneliness, and relational health. *Psychology of Popular Culture Media, 9*(2), 125–134

Lee, J. A. (1988). *Love-styles, The psychology of love*,Yale University Press.

Mills, P., Newman, E. F., Cossar, J., & Murray, G. (2015). Emotional maltreatment and disordered eating in adolescents: Testing the mediating role of emotion regulation. *Child abuse & neglect*, 39(15), 156-166.

Mueller, R. O. (1996). *Confirmatory factor analysis. In Basic Principles of Structural Equation Modeling* . Springer, New York, NY.

Nazzal, F. I. M. (2018). *The role of satisfaction with life, social support, psychological problems, love, self-esteem satisfaction with love life and parenting styles in predicting loneliness among palestinian university students.* Ciclo de Estudos Psicologia.

Nikitin, J., & Freund, A. M. (2018). Feeling loved and integrated or lonely and rejected in everyday life: The role of age and social motivation. *Developmental psychology, 54(6),* 1177-1186.

Odero, M. E. A. (2019). *Pre-marital counseling and its influence on marital quality among seventh day adventist members in Kibra Division of Nairobi County*, Kenya (Doctoral dissertation).

Park, S. S. (2012). *The development of the marital attitudes and expectations scale*.(Doctoral dissertation, Colorado State University).

Raymo, J. M., & Park, H. (2020). Marriage Decline in Korea: Changing Composition of the Domestic Marriage Market and Growth in International Marriage. *Demography, 57(20),* 1-24.

Segrin, C. (2019). Indirect effects of social skills on health through stress and loneliness. *Health communication, 34(1),* 118-124.

Shankar, A., McMunn, A., Demakakos, P., Hamer, M., & Steptoe, A. (2017). Social isolation and loneliness: Prospective associations with functional status in older adults. *Health psychology, 36(2),* 170-179.

White, C. R., English, D., Thompson, R., & Roberts, Y. H. (2016). Youth self-report of emotional maltreatment: Concordance with official reports and relation to outcomes. *Children and youth services review, 62(16*), 111-121.

Wright, S. L., Burt, C. D., & Strongman, K. T. (2006). Loneliness in the workplace: Construct definition and scale development. *New Zealand Journal of Psychology*, 35(2, 59-68.

Xuan, N. I. U. (2020). Love, money and ethnicity: money's role in polygamous marriages among the Hui in Northwest China. *Social Transformations in Chinese Societies, 20(20),*1-9.

Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D., & Gangamma, R. (2014). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of sex & marital therapy, 40(4),* 275-293.

Zhang, B., Gao, Q., Fokkema, M., Alterman, V., & Liu, Q. (2015). Adolescent interpersonal relationships, social support and loneliness in high schools: Mediation effect and gender differences. *Social science research, 53(15),* 104-117.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-08]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.6.4.4]